

KAASJESKRUIDDIKKOPJE

Carcharodus alceae

(foto M. Milaszewska – WikiCommons)

Beschermingsstatus

Rode lijstcategorieën

Beschermingsstatus

Habitatrichtlijnsoort

Vogelrichtlijnsoort

Belangrijke leefgebieden

Korte soortbeschrijving

Soortkenmerken

Het Kaasjeskruiddikkopje is een kleine dagvlinder (vleugelspanwijdte 23-30 mm) met een marmertekening van bruin, grijs en donkerbruin op de vleugels. Daar bovenop komt een paars tot olijfgroene metaalglans. De bovenkant van de voor- en achtervleugel vertoont afwisselend donkere en lichtere velden en wordt omgeven door een sterk geblokte franje, waardoor de rand van de achtervleugel sterk gekarteld lijkt. De onderkant van de achtervleugel is groenachtig wit en vertoont witte vlekken.

Ecologie

De eitjes worden één voor één op de bovenkant van de bladeren van allerlei Malva-soorten (Kaasjeskruid) afgezet. De grijsbruine rupsen kunnen op dit voedsel zeer snel groeien, waardoor het aantal generaties per jaar kan oplopen tot drie en meer. Als het kouder wordt, maakt de volwassen rups een cocon in de strooisellaag, waarin ze overwintert. De verpopping vindt pas in het volgende voorjaar plaats. De vlinders bezoeken graag bloemen voor nectar en brengen veel tijd door met zonnen.

Biotoopvereisten

Het Kaasjeskruiddikkopje is een vlinder van warme en vaak ruige plaatsen met een grazige vegetatie, zoals ruigten op warme hellingen, wegbermen en droge, beweide graslanden.

S63

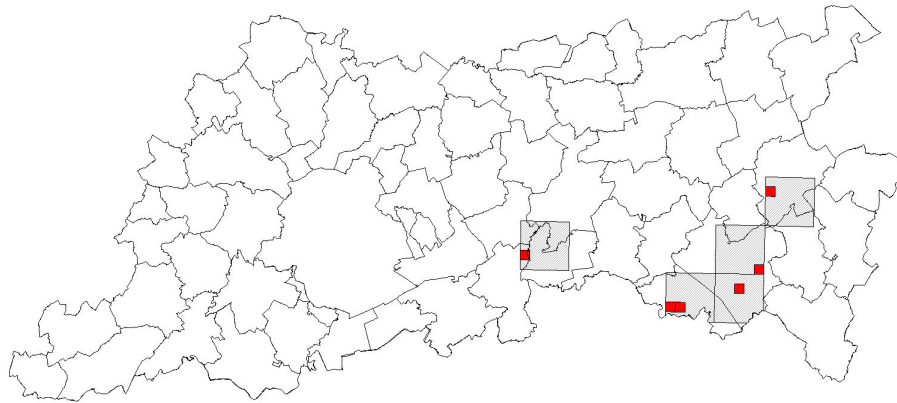
Populatie-uitwisseling en natuurverbindingen

Het is een mobiele soort die zwerft en daardoor soms op onverwachte plaatsen aangetroffen wordt. Tijdens warme zomers trekken ze richting noorden en worden dan in warme zuidelijk georiënteerde rivierdalen aangetroffen. Vaste populaties zijn meestal klein.

Voorkomen in de provincie Vlaams-Brabant

Regionale verspreiding

Het Kaasjeskruidkoppje is een zeldzame verschijning in Vlaanderen en het merendeel van het verspreidingsgebied valt binnen de grenzen van de provincie Vlaams-Brabant. Ook hier wordt de soort slechts op enkele plekken gevonden, voornamelijk binnen de driehoek van Leuven (Dode Bemde), Diest en Tienen (bezinkingsputten), met uitlopers in de richting van de provincie Limburg en over de taalgrens. Deze soort wordt echter de laatste jaren meer en meer waargenomen in het zuidoosten van de provincie.

Inventarisatieonderzoeken

- Atlasproject INBO-Vlinderwerkgroep Natuurpunt (2007-2009)

Knel- en aandachtspunten

- Door het verlies aan restgronden/overhoekjes en jaarrond braakliggende terreinen verdwijnen goed ontwikkelde, soortenrijke grasruigten, waardoor de soort geen geschikt habitat vindt.
- Voor de soort geschikte graslanden verliezen hun soortenrijkdom door verwaarlozing van het maaieregime.
- Vermesting en intensivering van het beheer van kalkgraslanden resulteert eveneens in een verlies aan geschikte biotopen.

Overzicht maatregelen

H2.8. Braaklegging

H4.7. Verschalend maaibeheer voor herstel van verruigde Kalkgraslanden

S63.1. Maaibeheer

S63.2. Bemesting

Landschaps- en habitatgerichte maatregelen

H2.8. Braaklegging

Het langdurig of permanent braak laten liggen van open gronden moet kruidenrijke grasvegetaties inleiden.

H4.7. Verschalend maaibeheer voor herstel van verruigde Kalkgraslanden

Een beheer van kalkgraslanden gericht op biodiversiteit is gunstig voor het Kaasjeskruidkoppje.

Soortgerichte maatregelen

S63.1. Maaibeheer

Soortgerichte maatregelen voor het Kaasjeskruidkopje vallen samen met het beheer van glanshavergraslanden. De soortenrijkdom is erg beheerafhankelijk. Goed ontwikkelde vegetaties komen doorgaans enkel op kalkhoudende zandleem-, leem- of kleibodems voor. De meeste glanshaverhooilanden worden gemaaid. De productie is doorgaans zo hoog dat er in de regel twee tot zelfs drie keer per jaar kan gehooid worden. In de regel wordt in wegbermen en op minder productieve gronden een maairegime op respectievelijk 15 juni en 15 september aanbevolen. Productievere graslanden worden drie keer per jaar gemaaid, namelijk op 15 mei, 15 juni en 15 september.

Extensief maaibeheer van bermen komt deze soort ten goede (Foto Econnection)

S63.1. Bemesting

Glanshavergraslanden worden niet alleen gemaaid, maar ook een lichte bemesting met stalmest behoort tot het traditionele beheer.

Financierings- en ondersteuningmogelijkheden

Algemeen

- Ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid
- Subsidie voor de aankoop van natuurgebieden
- Landschapsteam

Soortgericht

- Bijzonder natuurbeschermingsproject

Habitatgericht

- Beheerovereenkomst soortenrijke graslanden en akkers
- Beheerovereenkomst perceelrandenbeheer

Lopende initiatieven

geen

Opvolgings- en evaluatiemogelijkheden

Tellingen langsheen een vaste looproute

Het tellen van de aanwezige vlinders langsheen een vast traject in een vaste periode biedt de beste resultaten. Er dient evenwel een onderscheid gemaakt te worden tussen bv. gemaaide en ongemaaide graslanden of bermen, e.d. om een evaluatie van habitatgebruik mogelijk te maken. Meer info op: http://www.natuurpunt.be/nl/biodiversiteit/monitoring/monitoring-de-nieuwe-aanpak_1437.aspx.

Er kan ook gezocht worden naar afgezette eitjes op geschikte locaties.

Referenties & verdere informatie

Publicaties

- Bink F. (1992). Ecologische atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa. Schuyt & Co/Haarlem.
- Esser R. (2007). Indicator: Organismen als graadmeters van het milieu: de grote weerschijnvlinder. Boomblad, 4. p. 10.
- Gorissen D., Merckx T., Vercoutere B. & Maes D. Veranderd bosgebruik en dagvlinders. Waarom verdwenen dagvlinders uit bossen in Vlaanderen? Landschap 21(2): 85-95.
- Maes D. & Van Dyck H. (1999). Dagvlinders in Vlaanderen - Ecologie, verspreiding en behoud. Stichting Leefmilieu/Antwerpen i.s.m. Instituut voor Natuurbehoud en Vlaamse Vlinderwerkgroep/Brussel.
- Maes D. & Van Dyck H. (2001). Veranderingen in het dagvlinderbestand van de provincie Antwerpen: lessen voor het natuurbeleid. Ankona jaarboek 2001. 14 p.
- Maes D. (2004). The use of indicator species in nature management and policy making. The case of invertebrates in Flanders (Northern Belgium). 295 p.
- Van Dyck H., Maes D. & Brichau I. (2001). Toepassen van een multi-soortenbenadering bij planning en evaluatie in het Vlaamse natuurbehoud. Rapport Universiteit Antwerpen (in opdracht van Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Natuur). Wilrijk. 90 p.
- Zwaenepoel A., T'Jollyn F., Vandebussche V. & Hoffmann M. (2002): Systematiek van natuurtypen voor Vlaanderen: 6.4 Graslanden, graslanden op (matig) voedselrijke gronden. Westvlaamse Intercommunale (WVI), Universiteit Gent – vakgroep Biologie en Instituut voor Natuurbehoud i.o. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – AMINAL-afdeling Natuur. p. 313-416.

Websites

- www.inbo.be
- www.telmee.be
- www.waarnemingen.be
- www.vlinderwerkgroep.be
- www.vlindernet.nl

Folders

- Aeolus (2008). Dag, vlinders in de berm! Vlindervriendelijke inrichting en beheer van bermen, taluds en restgronden. LNE. 36 p.

Advies

- Vlinderwerkgroep Natuurpunt
- Vlinderwerkgroep Thecla – Natuurpunt-afdeling Pepingen

